

Také český voják pochodil za války náramný kus světa. Bloumal jsem s ním a cvičil v jihouherské rovině, kde dobytek pase se volně, kde čápi jsou beze strachu doma, kde vanou širé rozměry a hřbitovy nemají často ani živého plotu. Dotkl jsem se s ním v Bosně poprvé melancholického světa mohamedánského, projeli jsme spolu kamennou poušť hercegovskou, hleděli jsme dolů na tabáková pole, ze skal za Trebinjí spatřili jsme poprvé moře. Na veselém pochodu sestoupili jsme spolu do Dalmácie, vítající její cypřiše, olivy a fíkovníky, její krásná děvčata na oslících (kdyby se rádně oblékla — říkali —, budila by i na Příkopech pozornost), okusili jsme celým tělem slané vody hned u Igoly a projíždějíce Boku prohlíželi jsme si s chmurnou zvědavostí ztichlé válečné lodi. Za větrné noční bouře zlezli jsme Lovčen, drali jsme se Černou Horou, a propluvše velikým močálem jezera Skadarského, vrhli jsme se do Albánie. Oklamala nás nejprve kyprou rovinou a pak nám nabídla tvrdé kamení k obědu. Křížem krážem prošli jsme ji na pochodech divokých i idylických. V Tiraně spatřili jsme hmatatelnou východní pohádku, v Elbasanu zařizovali jsme se podomácku a pak pronikli jsme až k líbeznému jezeru Ochridskému. I Makedonii prošel a projel jsem s českým vojákem.

A všude tento voják, prostý český člověk, pěšáček i důstojník, zpíval stejnou písničku. Zatímco ve mně básník a koneckonců světoobčan kořili se pestře měnlivému divadlu země, jež na snímku nebo obraze více uchvacuje, ale skutečné na dosah ruky více dojíhá, prostý český voják kritizoval a vzdychal. Na úrodné půdě uherské nelíbilo se mu hospodaření příliš extenzivní místo intenzivního, v Albánii vždy znova rozhorloval se nad primitivními nástroji. V divokých končinách bylo mu úzko, s nevidoucíma očima chodil mimo velikolepou přírodu. Kamení v Hercegovině a na Černé Hoře bylo mu nesmírně tvrdé; zato však roz-

jasnil se mu zrak na svěží a prosté rovině za Skadarem.

Tak českou zemi má v myslí a v krvi český voják, že je až slep a nespravedliv. Cizina jest mu jen přezíraným provizóriem, zlem, jež ho olupuje o domov. Z ciziny vidí vlast a domov zjasněný nedostížnou dokonalostí a krásou. Všechno podnikne, všeho se odváží, aby mohl, třeba jen na okamžik, prodlít na domácí půdě a mezi svými. Jsem přesvědčen, že i v končinách země skutečně rajských byl by stejně nespokojen s lidmi a věcmi jako v nedosti pohostinné Albánii; znát jedině Eldorádo, jedinou zemi zaslíbenou — český ráj.

Je v tom jistě mnoho bezděčného a neukázněného, je to ctnost, která se projevuje dosud často příliš negativně. Ale je to i naše národní hřivna, která nesmí býti zakopána. Direktiva je prostá. Pozitivně dokazujeme, že domov je nám nade vše, když ostatním světem putujeme s očima otevřenýma a med, který všude možno najíti, svážíme do vlastního úlu jako pilná včela.